

ADVIES Nr. 2.029

Zitting van vrijdag 24 maart 2017

Ecocheques – Bespreking van de bij de cao nr. 98 gevoegde lijst van ecologische producten en diensten – 2016 – Wetsvoorstel betreffende de vervanging van ecocheques door een nettovergoeding (Doc. 54-2287/1) – Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving wat de vervanging van ecocheques door een nettobonus betreft (Doc. 54/842)

x x x

2.828-1
2.765-1
2.904-1

ADVIES Nr. 2.029

Onderwerp: Ecocheques – Bespreking van de bij de cao nr. 98 gevoegde lijst van ecologische producten en diensten – 2016 – Wetsvoorstel betreffende de vervanging van ecocheques door een nettovergoeding (Doc. 54-2287/1) – Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving wat de vervanging van ecocheques door een nettobonus betreft (Doc. 54/842)

Dit advies heeft betrekking op meerdere punten over ecocheques, achtereenvolgens:

- een drastische vereenvoudiging van de bovengenoemde lijst zodat ze duidelijk, transparant en makkelijk toepasbaar wordt;
- de inachtneming van de lijst met ecologische producten en diensten op het terrein, voornamelijk door middel van een informatiecampaigned en sensibilisering van de handelaars;
- de veralgemening van de elektronische ecocheques;
- overwegingen in verband met twee wetsvoorstellen die door de groep van Tien aan de Raad werden bezorgd.

Ten eerste bepaalt artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 van 20 februari 2009 betreffende de ecocheques dat de ondertekenende organisaties zich ertoe verbinden jaarlijks na te gaan of de bij die overeenkomst gevoegde lijst met diensten en producten van ecologische aard moet worden aangevuld en om de twee jaar een discussie ten gronde te voeren over een eventuele aanpassing van de lijst aan nieuwe ecologische inzichten en beleidsontwikkelingen inzake ecologische innovatie.

Rekening houdend daarmee heeft de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen zich gebogen over het vraagstuk van de drastische vereenvoudiging van de lijst.

Ten tweede heeft het dagelijks bestuur van de Raad, dat op 7 december 2016 bijeen is gekomen, rekening houdend met de informatie die het had ontvangen over de problemen in verband met de inachtneming van de bovengenoemde lijst op het terrein, het pertinent geacht een nieuwe informatiecampagne te voeren voor alle betrokken partijen, alsook opnieuw te sensibiliseren wat betreft de inachtneming in de praktijk van de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden.

Het onderzoek van deze kwestie werd toevertrouwd aan de commissie Sociale Zekerheid.

Ten derde spreekt de Raad zich in advies nr. 1.926 van 24 februari 2015 en in advies nr. 1.952 van 14 juli 2015 uit over de elektronische ecocheques.

In het bijzonder in het advies nr. 1.926 verbindt de Raad er zich toe, in samenwerking met de uitgevers, een periodieke follow-up te organiseren met het oog op de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, alsook een monitoring van het verloop van de overgang naar elektronische ecocheques, op basis van cijfergegevens, naar het voorbeeld van de monitoring van de ontwikkeling van de elektronische maaltijdcheques. Na bijna twee jaar follow-up en monitoring, heeft het dagelijks bestuur de commissie Sociale Zekerheid belast met de evaluatie van het stelsel van de elektronische ecocheques en een onderzoek naar de mogelijkheid om volledig en definitief over te gaan op elektronische ecocheques.

Ten vierde en ten slotte werd de Raad er tijdens de werkzaamheden van in kennis gesteld dat de Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers tijdens haar vergadering op 14 februari 2017 heeft besloten het advies van de "sociale partners" in te winnen over de volgende wetsvoorstellen:

- wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving wat de vervanging van ecocheques door een nettobonus betreft (Doc. 54/842).

- wetsvoorstel betreffende de vervanging van ecocheques door een nettovergoeding (Doc. 54-2287/1), met inbegrip van de amendementen nrs. 1 tot 4, die eveneens een vervanging van de elektronische maaltijdcheques door een nettovergoeding beogen.

De Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers wenst binnen de 30 dagen over dat advies te kunnen beschikken.

Namens de groep van Tien heeft mevrouw M. Sioen, voorzitter van de groep van Tien, bij mail van 17 februari 2017 die adviesaanvraag aan de Raad bezorgd.

Het onderzoek van die kwestie werd toevertrouwd aan een commissie Individuele Arbeidsverhoudingen / Sociale Zekerheid.

Tijdens zijn werkzaamheden omtrent de laatste drie bovengenoemde punten heeft de Raad kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van de uitgevers van ecocheques, de DAV, de Sociale Inspectie, de Inspectiedienst van de RSZ en de Unie van Sociale Secretariaten.

Op verslag van die verschillende commissies heeft de Raad op 24 maart 2017 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. RETROACTA

- A. De Raad onderlijnt dat het stelsel van de ecocheques er kwam op initiatief van de sociale gesprekspartners via de goedkeuring van het interprofessioneel akkoord van 22 december 2008 voor de periode 2009-2010 en het sluiten van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 van 20 februari 2009 betreffende de invoering van ecocheques.

Artikel 2 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 bepaalt dat “onder ecocheque wordt verstaan, het voordeel bij de aankoop van producten en diensten van ecologische aard die zijn opgenomen in de bij deze overeenkomst gevoegde lijst”.

- B. In het begeleidende advies nr. 1.675 van 20 februari 2009 bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, preciseert de Raad dat de bedoeling van de voornoemde lijst onder meer is om op exhaustieve wijze de groepen van producten en diensten te omschrijven die voor aankoop met een ecocheque in aanmerking komen. Er werd bij het opstellen van die lijst nagestreefd om maximale rechtszekerheid te bieden aan alle betrokkenen (werkgevers, werknemers, handelaars) om te bepalen wat met ecocheques kan worden betaald en wat niet. In het advies wordt bovendien onderlijnd dat op die lijst producten en diensten werden opgenomen die een toegevoegde waarde hebben vanuit ecologisch oogpunt, in functie van een variatie van ecologische doelstellingen.

In dat advies verbindt de Raad er zich ook toe om het systeem van de ecocheques uiterlijk tegen het laatste trimester van 2010 te evalueren.

- C. In zijn advies nr. 1.758 van 21 december 2010 heeft de Raad het systeem van de ecocheques op zich geëvalueerd, zoals aangekondigd in het voornoemde advies nr. 1.675, en heeft hij de genoemde lijst een eerste keer geëvalueerd.

In het kader van zijn evaluatie geeft hij prioriteit aan een verbetering van de naleving van de lijst op het terrein, enerzijds door informatiecampagnes en sensibilisering betreffende het gebruik van ecocheques en anderzijds door slechts een beperkt aantal bijstellingen van die lijst te doen door het sluiten van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 bis van 21 december 2010.

Met dat laatste instrument brengt hij bovendien een aantal preciseringen aan aan de omschrijving van bepaalde ecologische producten of diensten opgenomen in de lijst, teneinde hun identificatie te vergemakkelijken (wat de rechtszekerheid bevordert) en ze beter te laten aansluiten bij de evolutie van de ecologische inzichten.

- D. In advies nr. 1.787 van 20 december 2011 deelt de Raad mee dat hij, zoals bepaald in artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, enerzijds is overgegaan tot de jaarlijkse evaluatie waarbij wordt bekeken of de lijst moet worden aangevuld en anderzijds tot de tweejaarlijkse evaluatie over een eventuele inhoudelijke bijwerking van die lijst.

Na afloop van zijn onderzoek constateert de Raad, wat de eventuele aanvulling van de lijst betreft, dat de voorgestelde diensten en producten geen toegevoegde waarde uit ecologisch oogpunt hebben en niet beantwoorden aan de ecologische inzichten noch aan het toenmalige ecologische beleid.

Hij wijst er bovendien op dat de recente ontwikkelingen van de ecologische inzichten en van het beleid inzake ecologische innovatie ook niet vereisen dat de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst inhoudelijk wordt aangepast.

De Raad beslist bijgevolg dat de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst niet moet worden gewijzigd en verbindt er zich toe in de loop van het tweede semester van 2012 opnieuw na te gaan of die lijst moet worden aangevuld of eventueel ook beperkt in het licht van beleidsontwikkelingen en nieuwe ecologische inzichten.

- E. Tijdens de evaluatiecyclus 2012 heeft de Raad besloten zijn volgende bespreking om opportuniteitsoverwegingen uit te stellen tot de evaluatiecyclus 2014 en heeft hij beslist dat die evaluatiecyclus 2014 zal moeten bestaan in een tweejaarlijkse evaluatie, namelijk een onderzoek of de lijst al dan niet inhoudelijk moet worden aangepast.

- F. De Raad spreekt zich in zijn advies nr. 1.896 van 25 februari 2014 uit over een wetsvoorstel houdende wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 wat de maaltijd- en ecocheques betreft. Dat wetsvoorstel strekte ertoe met ingang van het aanslagjaar 2015 de materiële drager (papieren cheque of kaart) van maaltijd- en ecocheques te vervangen door een nettovoordeel dat rechtstreeks op de bankrekening van de begunstigen gestort wordt.

- G. Tijdens de evaluatiecyclus 2014, besluit de Raad het geheel van de voorstellen tot wijziging van de lijst die sinds medio juni 2011 tot eind juni 2014 zijn ingediend, in aanmerking te nemen. Ingevolge die evaluatie heeft hij op 24 maart 2015 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 ter aangenomen, alsook het advies nr. 1.928.

In dat laatste advies deelt de Raad mee dat aangezien die lijst voor verandering vatbaar is, hij zijn aandacht heeft gevestigd op de veranderingen in de ecologische inzichten en de beleidsontwikkelingen inzake ecologische innovaties sedert zijn evaluatie van 2012.

Zo onderzoekt hij met name de mogelijke impact van de zesde staatshervorming en de mogelijke gevolgen van het nieuwe energiebeleid van de gewesten. Bovendien preciseert de Raad dat hij zich door middel van de ecocheques wenst in te schrijven in de aan de gang zijnde dynamiek van een overgang naar een circulaire economie. In het kader van zijn evaluatie heeft de Raad dan ook het criterium van steun aan de werkgelegenheid in België in aanmerking genomen, om dubbele winst te boeken, zowel voor de ecologie als voor de werkgelegenheid, zonder dat daarbij afbreuk wordt gedaan aan het recht van mededinging.

- H. In de adviezen nr. 1.926 van 24 februari 2015 en nr. 1.952 van 14 juli 2015, spreekt de Raad zich uit over de elektronische ecocheques. Vooral in advies nr. 1.926 werden beschouwingen en concrete voorstellen geformuleerd over de voordelen van een volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, de voorwaarden voor een dergelijke overgang en een planning voor de invoering van een dergelijk stelsel.
- I. De Raad achtte het niet nodig een begeleidend advies uit te brengen bij de collectieve overeenkomst nr. 98 quater van 26 januari 2016, die slechts een beperkt aantal preciseringen en toevoegingen aan de lijst inhield.

II. CONTEXT

- A. De Raad onderlijnt dat hij er sinds de goedkeuring van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 betreffende de ecocheques op 20 februari 2009 aan hecht:
- regelmatig de bij deze collectieve arbeidsovereenkomst gevoegde lijst te evalueren;
 - ervoor te zorgen dat alle betrokken partijen correct worden geïnformeerd;
 - te sensibiliseren wat betreft de inachtneming van de bovengenoemde lijst op het terrein;
 - een evaluatie van het eigenlijke systeem van de ecocheques te realiseren, met inbegrip van de mogelijkheid om volledig en definitief over te stappen op elektronische ecocheques, in navolging van het proces van de uitwerking van de regeling die tot de invoering van de elektronische maaltijdcheques heeft geleid, waaraan hij nauw heeft meegewerkt.

Die evaluatie en dat proces kwamen er met de medewerking van en in overleg met de uitgevers die, net als de handelaars, al aanzienlijke investeringen hebben gedaan met het oog op die overgang naar elektronische ecocheques. De Raad wijst erop dat sinds de aanneming van de elektronische ecocheques in 2009, er al verschillende aanpassingen en investeringen zijn gebeurd om de complexiteit en de administratieve lasten in verband met de ecocheques te verminderen.

Bovendien stelt de Raad vast dat sinds de goedkeuring van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 tot invoering van de ecocheques begin 2009, die ecocheques ingeburgerd zijn in het Belgisch sociaal overleg, zowel op sector- als op ondernemingsniveau en ruim worden gebruikt op het terrein.

Rekening houdend met die principes en doelstellingen heeft de Raad de wens uitgedrukt een globale oefening uit te voeren met betrekking tot de vier voornoemde punten en zich over al die punten uit te spreken in één eenparig advies.

Gelet op het verzoek van de groep van Tien omtrent twee wetsvoorstellen (zie punt 2. hieronder), heeft de Raad beslist zich daar in dit advies eveneens over uit te spreken.

B. De Raad stelt inderdaad vast dat de Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers tijdens de vergadering van 14 februari 2017 heeft beslist om, bij mail aan de voorzitter van de groep van Tien, om het advies van de “sociale partners” over de volgende wetsvoorstellen te verzoeken:

- Het wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving wat de vervanging van ecocheques door een nettobonus betreft (Doc. 54/842), ingediend op 28 januari 2015. Dat wetsvoorstel strekt ertoe de ecocheques te vervangen door een nettobonus;
- Het wetsvoorstel betreffende de vervanging van ecocheques door een nettovergoeding (Doc. 54-2287/1), ingediend op 1 februari 2017, dat ertoe strekt het systeem van de ecocheques te vervangen door een nettovergoeding die rechtstreeks op de bankrekening van de werknemer wordt gestort. De amendementen nrs. 1 tot 4, ingediend op 14 februari 2017, hebben tot doel dat vervangingsmechanisme ook toe te passen op de (elektronische) maaltijdcheques.

Volgens de toelichtingen van die twee wetsvoorstellen, zijn die voorstellen er gekomen naar aanleiding van de volgende bezorgdheden:

- de ecocheques zouden slechts in een beperkt aantal winkels en voor de aankoop van een beperkt aantal ecologische artikelen worden aanvaard of kunnen gebruikt worden om “wat dan ook” aan te kopen; de begunstigden weten niet wat te kopen met de ecocheques;
- de kosten die de werkgever met elke uitgifte van ecocheques moet betalen (waaronder de administratieve kosten bij de toekenning en de bedeling van ecocheques) en die voor de handelaars (aansluitingskosten en commissies), alsook de administratieve belasting voor de handelaars en de werkgevers;
- diefstal of verlies van papieren ecocheques van werknemers en werkgevers (op het moment dat ze door de uitgevers per post worden verstuurd);
- het financieel verlies, voornamelijk voor de werknemers, wanneer ecocheques niet worden gebruikt;

De Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers wenst binnen de 30 dagen over dat advies te kunnen beschikken.

Namens de groep van Tien heeft mevrouw M. Sioen, voorzitter van de groep van Tien, bij mail van 17 februari 2017 die adviesaanvraag aan de Raad bezorgd.

- C. De Raad onderlijnt en betreurt het feit dat de Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers hem niet rechtstreeks om advies heeft verzocht zoals de wet tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad voorschrijft.

De Raad herinnert er immers aan dat artikel 1 van de wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad bepaalt dat “de opdracht erin bestaat, aan de minister of aan de Wetgevende Kamers, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanvraag van deze overheden en in de vorm van verslagen die de verschillende in zijn midden uiteengezette standpunten weergeven, alle adviezen of voorstellen omtrent de algemene vraagstukken van sociale aard welke de werkgevers en de werknemers aanbelangen, te laten geworden, alsook advies uit te brengen over de geschillen van bevoegdheid welke tussen de paritaire comités zouden kunnen rijzen”.

Respect voor de wet tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad is in dit geval des te meer geboden aangezien de voorgelegde wetsvoorstellen betrekking hebben op een interprofessioneel instrument dat door de Raad werd aangenomen, namelijk de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, die zelf voortvloeit uit het interprofessioneel akkoord 2009-2010.

De Raad wil zijn werkzaamheden voortzetten in een geest van overleg en loyauteit, zoals hij dat altijd al gedaan heeft sedert zijn instelling, in samenwerking met de regering en het parlement.

Vanuit die wil en in die geest heeft de Raad de voorgelegde wetsvoorstellen aandachtig bestudeerd waarbij hij in het bijzonder rekening heeft gehouden met de onderliggende bezorgdheden. Hij heeft dus kunnen vaststellen dat de voornoemde bezorgdheden ruimschoots aansluiten bij de zijne. De Raad onderlijnt dat die geobjectiveerd moeten worden.

Hij benadrukt dat hij die kwesties reeds lang vóór deze adviesaanvraag ten gronde had geanalyseerd met het oog op een verbetering en vereenvoudiging van het systeem zowel wat betreft de administratieve lasten en de kosten voor de werkgevers, werknemers en handelaars als wat betreft het risico op oneigenlijk gebruik van de ecocheques en de problematiek rond diefstal of verlies ervan. Bijgevolg had de Raad reeds, waar nodig, (mechanismen van) oplossingen voor de aangehaalde problemen ontwikkeld, met name in overleg met de uitgevers. Die oplossingen komen uitvoerig aan bod in de punten III. tot V. hieronder en hij was van plan zijn werkzaamheden daaromtrent voort te zetten.

Het parlementair initiatief heeft die werkzaamheden in een stroomversnelling gebracht en ervoor gezorgd dat de ambities en doelstellingen van die verbeterings- en vereenvoudigingsoefening nog beduidend werden aangescherpt.

Daarnaast wil de Raad enkele meer specifieke opmerkingen formuleren over de voorgelegde wetsvoorstellen.

III. VEREENVOUDIGING VAN DE LIJST VAN PRODUCTEN EN DIENSTEN DIE MET ECOCHEQUES AANGEKOCHT KUNNEN WORDEN

De Raad verbindt zich ertoe om tegen half mei 2017 de lijst drastisch te vereenvoudigen zodat ze duidelijk, transparant en makkelijk toepasbaar wordt.

Dankzij die drastische vereenvoudiging, die wordt vergemakkelijkt door een volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, zullen alle betrokken partijen vlot kunnen bepalen welke ecologische producten en diensten met ecocheques aangekocht kunnen worden.

Bij die drastische vereenvoudiging van de lijst zal de Raad met name rekening houden met alle concrete voorstellen en innovatieve ideeën die hem worden voorgelegd. Naar aanleiding daarvan verbindt de Raad zich ertoe de procedure voor aanpassing van de lijst opnieuw te evalueren, zodat die stabiel wordt.

Door de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques op 1 januari 2018, waarom de Raad in dit advies verzoekt (en door de laatste papieren ecocheques te laten verstrijken op 30 juni 2019) kan de lijst van ecologische producten en diensten transparanter en duidelijker worden gemaakt omdat die elektronisering gepaard kan gaan met de ontwikkeling van innovatieve digitale oplossingen waarmee de producten en diensten van de lijst makkelijk kunnen worden herkend.

Een taskforce binnen de Nationale Arbeidsraad, met betrokkenheid van ecologische experts, vertegenwoordigers van handelaars en de Voucher Issuers Association (VIA), zal zich buigen over de lijst van producten en diensten die met ecocheques kunnen worden aangekocht. Het doel is om binnen de Nationale Arbeidsraad uiterlijk op 15 mei 2017 te komen tot een lijst die aanzienlijk eenvoudiger is in haar toepassing en die zal worden toegepast vanaf 1 juni 2017. Bedoeling is te komen tot een eenvoudiger en ruimer aanbod via een lijst met louter generieke categorieën van producten en diensten en/of van handelaars en dienstverleners. De ecologische doelstelling van de ecocheque blijft daarbij gehandhaafd, doch niet langer detaillistisch opgevat.

IV. INACHTNEMING VAN DE LIJST VAN ECOLOGISCHE PRODUCTEN EN DIENSTEN OP HET TERREIN

A. Wat betreft de inachtneming van de lijst van ecologische producten en diensten op het terrein, één van de bezorgdheden die aan de basis liggen van de voorgelegde wetsvoorstellen, herinnert de Raad eraan dat hij zich in advies nr. 1.758 van 21 december 2010 reeds heeft uitgesproken voor een informatie- en sensibiliseringscampagne op het terrein. Hij steunt daarvoor de concrete voorstellen van de VIA (Voucher Issuers Association), die als bijlage bij dat advies nr. 1.758 zijn gevoegd.

In dat advies stelt de Raad bovendien een aantal randvoorwaarden voor die sensibilisering en deelt hij ook mee dat hij de resultaten ervan wil evalueren.

- B. De Raad werd in de loop van de evaluatiecyclus 2016 ervan in kennis gesteld dat de inachtneming van de lijst op het terrein voor wat problemen zorgt, enerzijds wat betreft het begrip door handelaars en begunstigden van ecocheques van de producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, en anderzijds wat betreft de producten en diensten die daadwerkelijk worden aangekocht (aanvaarding van ecocheques in een aantal handelszaken).

De Raad onderlijnt dat de lijst van ecologische producten en diensten in acht moet worden genomen. De lijst is immers limitatief en exhaustief en die basisdoelstelling van het stelsel van ecocheques moet door alle betrokken actoren in acht worden genomen.

De Raad onderlijnt immers dat het in acht nemen van de lijst een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle betrokken actoren: begunstigden van ecocheques, werkgevers, handelaars en uitgevers.

De Raad vindt bijgevolg dat de aangehaalde problemen in eerste instantie moeten worden geobjectiveerd en dat vervolgens eventueel maatregelen moeten worden getroffen die kunnen bijdragen aan een betere inachtneming van de lijst van ecologische producten en diensten op het terrein. De vereenvoudiging van de lijst en de totale digitalisering van de ecocheques kunnen hiertoe eveneens bijdragen.

1. Het begrip van de lijst – informatiecampagne

- a. De Raad onderlijnt dat de verantwoordelijkheid voor het in acht nemen van de lijst vooraf impliceert dat correcte informatie moet worden verschaft over de inhoud en de draagwijdte ervan. De Raad dringt erop aan dat die informatie zowel aan de handelaars van het aanvaardingsnetwerk als aan de werknemers die ecocheques krijgen, wordt gegeven.
- b. De Raad is er zich van bewust dat bepaalde categorieën en rubrieken van de lijst moeilijker af te bakenen kunnen zijn.

Om daar iets aan te doen:

- herhaalt de Raad dat hij zich ertoe verbindt om tegen half mei 2017 de lijst nauwgezet te vereenvoudigen zodat ze duidelijker, transparanter en makkelijker toepasbaar wordt, mits handhaving van het ecologisch karakter ervan. Die vereenvoudiging komt er samen met de concretisering van de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques;
 - herinnert de Raad eraan dat hij op zijn website een verklarende nota publiceert, die alle betrokken actoren en vooral de handelaars en de begunstigen van ecocheques, bijkomende verduidelijkingen biedt over de producten en diensten die al dan niet met ecocheques kunnen worden aangekocht. De Raad dringt erop aan dat die nota zo breed mogelijk verspreid wordt.
- c. Bovendien is de Raad van oordeel dat er voortdurend verder informatie moet worden verstrekt en dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques en de nieuwe technologieën het mogelijk zouden moeten maken om de lijst beter te verspreiden en bekend te maken.

Op basis van de vereenvoudigde lijst zullen de uitgevers gerichte informatiecampagnes voeren ten aanzien van zowel de handelaars als de begunstigen van ecocheques, en zullen ze digitale oplossingen ontwikkelen waarmee de producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, makkelijk kunnen worden herkend.

De door de uitgevers ingevoerde oplossing zou concrete en praktische informatie moeten bevatten over de producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden.

De volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques zou ook andere innovatieve oplossingen in de hand kunnen werken waarmee zowel handelaars als werknemers vlot producten en diensten van de lijst kunnen identificeren, zoals het scannen van een streepjescode.

- d. Verder heeft de Raad de uitgevers gevraagd een nieuwe specifieke informatie-campagne op te zetten die bestemd is voor de handelaars, en dat in het kader van de start van een nieuwe sensibiliseringssoefening. Die campagne moet de handelaars sensibiliseren om het ecologische doel van de lijst in acht te nemen. Die informatiecampagne moet ook de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques ondersteunen.
- e. Ten slotte wijst de Raad erop dat handelaars of begunstigden van ecocheques hem af en toe vragen stellen over hoe de lijst geïnterpreteerd moet worden.

De Raad verbindt er zich toe die interpretatievragen te onderzoeken en, desgevallend, de leidraad op zijn website aan te passen, zonder noodzakelijkerwijs de volgende evaluatiecyclus af te wachten. De Raad is van oordeel dat zo tegemoet wordt gekomen aan de eventuele behoefte om de lijst te verduidelijken, en dat binnen een redelijke termijn.

2. Objectivering van de problemen op het terrein – Sensibilisering wat betreft de lijst op het terrein

- a. De Raad herinnert eraan dat hij in advies nr. 1.758 van 21 december 2010 instemt met een concreet voorstel van de VIA over de organisatie van sensibiliseringsacties op het terrein. In dat advies werpt de Raad op dat evenwel een aantal garanties moeten worden geboden:
 - Een voorafgaandelijke aankondiging van de bezoeken tijdens de informatie-campagne samen met uitleg over de producten en diensten op de lijst;
 - Het onafhankelijke orgaan dat wordt gekozen om de bezoeken uit te voeren, mag in de afgelopen 24 maanden geen commerciële banden hebben gehad met één van de uitgiftebedrijven;
 - De kostprijs van de bezoeken mag niet worden doorgerekend aan de werkgevers of de handelaars en de resultaten moeten anoniem blijven (bescherming van de werknemers van de bezochte handelaars).

De Raad heeft bovendien de resultaten van die bezoeken geëvalueerd. Die evaluatie werd uitgevoerd in de loop van 2011, met name aan de hand van hoorzittingen van vertegenwoordigers van het onafhankelijke controleorgaan en de uitgevers en een onderzoek van het eindverslag van de resultaten van de bezoeken.

- b. De uitgevers hebben zich bereid verklaard over te gaan tot een vorm van aangepaste sensibilisering, en indien nodig, verificaties op het terrein.

De Raad steunt de aanpak en de demarche van de uitgevers, die in een proces van zelfregulering stappen, en vraagt om de rapporten rechtstreeks aan hem te sturen (een rapport na de eerste bezoekeronde en een globaal (niet gedetailleerd) rapport dat het orgaan dat instaat voor de bezoeken, verstuurt, zonder eerst de VIA of de uitgevers in kennis te stellen).

De uitgevers zullen vervolgens door de Raad worden uitgenodigd om de bijkomende en concrete maatregelen te onderzoeken, die eventueel uit die resultaten van de bezoeken op het terrein zouden kunnen voortvloeien.

Bovendien hebben de uitgevers er zich op verzoek van de Raad toe verbonden om bij de minister van Economie en de FOD Economie een nota in te dienen waarin die aanpak en demarche worden beschreven en de kwalitatieve garanties omtrent hun initiatief worden verklaard.

3. De Raad onderlijnt dat alle door hem ondernomen demarches en concrete acties, waarvan een aantal in nauwe samenwerking met de uitgevers gebeurden, ruimschoots beantwoorden aan de bezorgdheden die aan de basis van de voorgelegde wetsvoorstellen lagen, in verband met een eventueel gebrek aan informatie bij handelaars en begunstigden van ecocheques over de gebruiksmogelijkheden ervan en over de noodzaak van effectieve sensibiliseringsacties op het terrein.

Het is immers voor de Raad uitgesloten dat ecocheques gebruikt kunnen worden voor de aankoop van diensten en producten die niet op de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst staan; de Raad herinnert eraan dat die lijst immers limitatief en exhaustief is. Bovendien komt de eventuele interpretatie van die lijst enkel de organisaties toe die deze collectieve arbeidsovereenkomst ondertekenen, en zijn hun standpunten over de materie duidelijk opgenomen in de bovengenoemde verklarende nota.

V. DEFINITIEVE OVERGANG NAAR ELEKTRONISCHE ECOCHEQUES

De Raad stelt vast dat de voorgelegde wetsvoorstellen resulteren uit bezorgdheden omtrent kosten, financieel verlies door diefstal, verlies, niet-gebruik van ecocheques en administratieve belasting.

De Raad bevestigt nogmaals dat hij die bezorgdheden in grote mate deelt; op grond van het onderzoek dat hij hieronder schetst, onderlijnt hij dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, op het einde van het door hem vooropgestelde tijdschema, de best mogelijke oplossing is om aan alle bovengenoemde problemen tegemoet te komen.

A. Retroacta en voorafgaande voorwaarden

De Raad benadrukt dat hij sinds 2015 samen met de uitgevers werkt aan een geleidelijke digitalisering van de ecocheques en een verbetering van het systeem, met behoud van het ecologische karakter. Zo:

1. Wijst de Raad erop dat hij zich in zijn adviezen nr. 1.926 van 24 februari 2015 en nr. 1.952 van 14 juli 2015 uitgesproken heeft over de overgang van papieren ecocheques naar een stelsel van elektronische ecocheques. In dat advies formuleert de Raad beschouwingen en concrete voorstellen met betrekking tot de voordelen van een overgang naar elektronische ecocheques, de voorwaarden voor een dergelijke overgang en een planning voor de invoering van zo'n stelsel.

In zijn advies nr. 1.952 van 14 juli 2015 spreekt de Raad zich uit over een ontwerp van koninklijk besluit tot invoering van de elektronische ecocheques en tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden en erkenningsprocedure voor uitgevers ervan. Dat ontwerp van koninklijk besluit is bedoeld om uitvoering te geven aan de wet, aangenomen op 20 juli 2015, betreffende diverse bepalingen inzake sociale zaken (artikels 29 en 30), die een wettelijke basis biedt aan de elektronische ecocheques. Dat koninklijk besluit werd aangenomen op 16 december 2015 tijdens deze legislatuur en is op 1 januari 2016 in werking getreden.

2. Herinnert de Raad er eveneens aan dat hij in het voornoemde advies nr. 1.926 van oordeel is dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques absoluut moet voldoen aan een aantal voorwaarden, namelijk de stabiliteit van het stelsel, aantrekkelijke kosten voor alle betrokken partijen, omkeerbaarheid die niet van toepassing mag zijn op het stelsel van de elektronische ecocheques, een oplossing voor diverse technische punten en de overdraagbaarheid van de kaart met de elektronische ecocheques.

Bovendien verbindt de Raad er zich in dat advies toe een periodieke follow-up te organiseren over de tenuitvoerlegging van de vooropgestelde planning met het oog op de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, alsook over te gaan tot een monitoring van het verloop van de overgang naar de elektronische ecocheques, wat hij sedertdien ook op regelmatige basis gedaan heeft met de kostbare samenwerking van de uitgevers.

Ten slotte wijst de Raad er in dat advies op dat hij zich zal uitspreken over de datum van de volledige en definitieve overgang naar de elektronische ecocheques en over de vervaldatum van de laatste papieren ecocheques, alsook over een eventuele overgangperiode rekening houdend met de resultaten en de ontwikkelingen die uit de follow-up en de monitoring naar voren komen; die overgangperiode zal volgens de Raad zo kort mogelijk moeten zijn.

B. Evaluatie van het stelsel van de elektronische ecocheques

De Raad onderlijnt dat de evaluatie van het systeem van de elektronische ecocheques exclusief gebaseerd moet zijn op objectieve en actuele gegevens. Die werden verstrekt door de uitgevers en de DAV.

1. Vastgestelde ontwikkelingen

- a. De Raad stelt vast dat, rekening houdend met de procedure voor de erkenning van de uitgevers van elektronische ecocheques, elektronische ecocheques daadwerkelijk worden uitgegeven sedert 1 maart 2016.
- b. Rekening houdend met de elementen waarover hij beschikt (cijfers en hoorzittingen van uitgevers, update van de lijst ...), heeft de Raad een aantal vaststellingen kunnen formuleren over de invoering van het stelsel van de elektronische ecocheques.

Zo hebben de uitgevers de Raad ervan in kennis gesteld dat sedert de eerste uitgifte van elektronische ecocheques, en dus in minder dan één jaar tijd, reeds 30% van de ecocheques elektronisch zijn en dat dat percentage gestaag stijgt.

De Raad stelt vast dat het gebruik van elektronische ecocheques sinds de invoering ervan, daadwerkelijk snel stijgt, zowel wat betreft het aanvaardingsnetwerk als het aantal klanten (werkgevers) en begunstigden (werknemers) en dat die stijging veel sneller gaat dan bij de overgang van papieren maaltijdcheques naar elektronische maaltijdcheques.

Uit de cijfers van de uitgevers blijkt dat tussen eind augustus 2016 en eind december 2016 de stijging bij de klanten 38% bedraagt, bij de begunstigden ongeveer 36% en bij het aanvaardingsnetwerk zo'n 22%.

De DAV heeft de Raad eveneens de tot 31 december 2016 bijgewerkte gegevens bezorgd aangaande de ontwikkeling van het gebruik van elektronische ecocheques:

DAV: Tabel 1: Evolutie gebruik ecocheques

	Gebruik papieren ecocheques 31/12/2014	Elektronisch gebruik 31/08/2016	Elektronisch gebruik 31/12/2016	Elektronisch gebruik 31/12/2016 als % van totaal***
Aantal begunstigden (werknemers)	1.449.172	245.834	382.360	26,38%
Aantal geaffilieerden (handelaars)	10.233	+/- 4.000*	+/- 4.000*	39,09%
Uitgiftevolume (in euro)	202 miljoen	/**	232 miljoen	

* Cijfers ingeschat voor uniek aantal geaffilieerden

** Cijfer niet gekend

*** Percentage berekend op basis van het aantal werknemers/geaffilieerden dat papieren ecocheques ontvangt/accepteert eind 2014.

Volgens de door de uitgevers bezorgde gegevens zijn de klanten bovendien verspreid over de drie gewesten van het land en zijn de werkgevers zowel de grootste als de kleinste ondernemingen, waarbij de kleinste ondernemingen met 1 tot 4 werknemers trouwens in de meerderheid zijn. Ook de werknemers die elektronische ecocheques krijgen, zijn verspreid over de drie gewesten en het percentage van werknemers, tewerkgesteld in een onderneming van minder dan 50 werknemers, die elektronische ecocheques krijgen, bedraagt ongeveer 21% van alle begunstigden van elektronische ecocheques. Het netwerk van geaffilieerden (handelaars) bestaat zowel uit supermarkten als uit kleine handelszaken (buurtwinkels) en biedt op die manier de begunstigden een gevarieerd gamma aan handelszaken die elektronische ecocheques aanvaarden.

Wat de vermindering van administratieve lasten betreft, heeft de DAV de resultaten tot 31 december 2016 bijgewerkt volgens dezelfde beproefde methode. Dat leverde de volgende resultaten op:

DAV: Tabel 2: Overzicht administratieve lasten per doelgroep

Administratieve lasten	0-situatie (31/12/2014)	1-situatie (31/12/2016)	Absolute verandering	Procentuele verandering
Werkgevers	€ 3.526.246	€ 2.914.800	€ -611.446	-17,34%
Werknemers	€ 2.360.324	€ 1.956.369	€ -403.956	-17,11%
Handelaars	€ 41.297.383	€ 32.036.486	€ -9.260.897	-22,42%
Totaal	€ 47.183.954	€ 36.907.655	€ -10.276.299	-21,78%

In de 0-situatie, waarin enkel met papieren ecocheques gewerkt werd, liepen de totale administratieve lasten op tot € 47.183.954 (situatie eind 2014, gemeten in 2015). In de potentiële situatie, waarin er enkel met elektronische ecocheques gewerkt wordt, zouden de totale administratieve lasten kunnen dalen met € 41.372.258, ofwel 87,68% ten opzichte van de 0-situatie.

In de huidige situatie (eind 2016), waarin elektronische ecocheques dus zo'n 26% van het totale aantal ecocheques uitmaken, bedragen de totale administratieve lasten € 36.907.655. Dat brengt een lastenvermindering met zich mee van € 10.276.299, ofwel 21,78% ten opzichte van de 0-situatie. Goed voor 24,84% van de totale potentiële besparing¹ (van € 41.372.258).

¹ Het gebruik van elektronische ecocheques (ongeveer 26%) loopt niet volledig parallel met de gerealiseerde lastenvermindering (ongeveer 21%). Dat is te wijten aan het feit dat de twee systemen momenteel nog naast elkaar bestaan, en bijgevolg bepaalde administratieve handelingen zowel voor papieren als voor elektronische ecocheques dienen te gebeuren, vooral bij de handelaars.

- Voor de werkgevers lopen de administratieve lasten in de 0-situatie op tot € 3.526.246. In de huidige situatie bedragen de administratieve lasten € 2.914.800. Er doet zich dus een daling voor van € 611.446, ofwel 17,34% ten opzichte van de 0-situatie.
- Voor de werknemers bedragen de administratieve lasten in de 0-situatie € 2.360.324. In de huidige situatie dalen de administratieve lasten met 17,11% of € 403.956 tot € 1.956.369.
- Voor de handelaars lopen de administratieve lasten in de 0-situatie op tot € 41.297.383. In de huidige situatie bedragen de totale administratieve lasten € 32.036.486. De totale administratieve lasten voor handelaars dalen dus met € 9.260.897, ofwel 22,42% ten opzichte van de 0-situatie. Bovendien kan worden vastgesteld dat de verwerkingskosten van de elektronische ecocheques naar een gevoelig lager niveau evolueren dan bij de papieren ecocheques.

2. Vaststellingen omtrent de naleving van de voorwaarden voor een volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques

De Raad herinnert eraan dat hij in het advies nr. 1.926 van 24 februari 2015 van oordeel is dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques absoluut aan een aantal voorwaarden moet voldoen. De Raad heeft er zich dus toe verbonden na te gaan of die voorwaarden wel degelijk vervuld worden.

a. Stabiliteit van het stelsel

De Raad onderlijnt dat hij er zich toe verbindt om, naast juridische stabiliteit, de stabiliteit van de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, te waarborgen, alsook te garanderen dat de lijst in acht wordt genomen op het terrein. Daartoe is hij van plan om die lijst tegen half mei 2017 drastisch te vereenvoudigen.

b. Kosten

De Raad herinnert eraan dat hij er in zijn voornoemd advies nr. 1.926 op aandringt dat de kosten zeer aantrekkelijk zouden zijn, zowel voor de handelaars en de werkgevers als voor de werknemers.

Een kostenvermindering is daadwerkelijk een bepalende factor voor de werkgevers, handelaars en werknemers, en een snelle overgang naar elektronische ecocheques draagt daartoe op korte termijn beduidend bij.

De Raad stelt vast dat elk van de uitgevers de kosten voor de handelaars en werkgevers beduidend zullen verminderen en dit in samenhang met de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques. De Raad acht het aangewezen dat er een blijvende aandacht moet zijn voor een verdere beheersing van de kosten.

Tot slot benadrukt hij dat de kwestie van de kosten verschillende aspecten betreft: de investeringskosten, de dienstverlenings-/aansluitingskosten of de transactiekosten. Uit de informatie van de uitgevers blijkt in dat verband dat handelaars met één enkele terminal zowel elektronische maaltijdcheques als elektronische ecocheques kunnen aanvaarden (betaling met kaarten) en de werknemers gratis het saldo kunnen opvragen, net als voor de elektronische maaltijdcheques.

De Raad stemt in met die technische oplossing, die aantoont dat alle actoren de positieve impact qua kosten willen optimaliseren.

c. Omkeerbaarheid

De Raad wijst erop dat, ter wille van een grotere rechtszekerheid en de haalbaarheid, op termijn alleen het stelsel van de elektronische ecocheques mag blijven bestaan.

d. Technische aspecten

De Raad herinnert eraan dat hij in zijn voornoemde advies nr. 1.926 een aantal vaststellingen formuleert over de technische aspecten waarmee rekening moet worden gehouden, met name met betrekking tot de mogelijke technologische ontwikkelingen en het gebruik van één kaart met meerdere portefeuilles (voornamelijk elektronische maaltijdcheques en elektronische ecocheques op één kaart).

De Raad stelt vast dat de ervaring, met name van de uitgevers, leert dat het systeem van de kaarten, of die nu één soort cheques of meerdere portefeuilles bevatten, goed werkt in de praktijk. Die technologie, en vooral de kaarten met meerdere portefeuilles, maakt het bovendien mogelijk de kosten te verlagen en de Raad herinnert eraan dat die kostenverlaging afgewenteld moet worden op de kosten ten laste van de werkgevers en de handelaars.

Met het oog op die kostenverlaging en om het elektronisch systeem voor alle betrokken partijen zo eenvoudig mogelijk te houden, onderlijnt de Raad dat wanneer een werknemer tegelijkertijd elektronische maaltijdcheques en elektronische ecocheques ontvangt, hij maar één kaart moet krijgen (kaart met meerdere portefeuilles), met inachtneming van de respectieve voorwaarden inzake de uitreiking, het gebruik en de finaliteit van elk van beide. De Raad wijst er evenwel op dat 70% van de werknemers zowel elektronische maaltijdcheques als ecocheques krijgt en dat 30% van de werknemers enkel ecocheques krijgt.

De Raad denkt dat de integratie van de maaltijdcheques en de ecocheques op dezelfde kaart voor zowel de werknemers als de handelaars en de werkgevers voordelen biedt, qua verlaging van de kosten en de administratieve lasten en qua gebruiksmogelijkheden. Bovendien kan voor alle betrokken partijen zo ook financieel verlies worden vermeden door verlies, diefstal of vergeten de kaart te gebruiken.

De Raad merkt op dat de overgang naar elektronische ecocheques het risico op verlies of diefstal van ecocheques behoorlijk verlaagt en bijgevolg ook het aantal verloren of gestolen ecocheques. In dat verband verwijst hij naar de vaststellingen van de DAV bij de volledige en definitieve overgang van papieren maaltijdcheques naar elektronische maaltijdcheques. In zijn op 1 oktober 2015 bijgewerkt rapport over de veralgemening van de elektronische maaltijdcheques constateert de DAV dat “het bedrag aan gestolen, verloren en vervallen maaltijdcheques in 2012 (situatie met alle maaltijdcheques op papier) € 7.798.200 bedroeg bij de papieren maaltijdcheques. In het geval van de elektronische maaltijdcheques ligt dit cijfer aanzienlijk lager. Uit cijfers vanwege de uitgevers van maaltijdcheques is gebleken dat van alle elektronische maaltijdcheques, die werden uitgegeven in augustus 2013 (dus met een geldigheidsduur van 12 maanden die vervallen in september 2014) slechts 0,10% verloren, gestolen of vervallen zijn. Omgerekend betekent dit een daling van € 7.798.200 naar €1.900.000.”

Verder onderlijnt de Raad dat er moet worden rekening gehouden met het feit dat ecocheques twee jaar geldig zijn en dat de uitgevers voortaan drie herinneringen zullen sturen vóór de vervaldag ervan (zie de volgende §), wat er enkel maar toe kan leiden dat het percentage ongebruikte, verloren of gestolen ecocheques zal dalen ten opzichte van de 0,10% die werd vastgesteld bij de elektronische maaltijdcheques.

Wat het eventueel vergeten te gebruiken van elektronische ecocheques in het bijzonder betreft, is de Raad ook verheugd vast te stellen dat de uitgevers zich ertoe verbonden hebben een elektronisch mechanisme te ontwikkelen om de betrokken werknemers te informeren, zoals dat al het geval is voor de begunstigden van elektronische maaltijdcheques, die minstens een week vóór het aflopen van de geldigheidsduur van hun elektronische maaltijdcheques gewaarschuwd moeten worden, overeenkomstig artikel 3, 8° van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden en erkenningsprocedure voor uitgevers van maaltijdcheques in een elektronische vorm, tot uitvoering van artikelen 183 tot 185 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen. Wat elektronische ecocheques betreft, vraagt de Raad dat de uitgevers de werknemer ervan op de hoogte brengen dat zijn cheques vervallen, en dat zes maanden vóór de vervaldatum, een tweede keer drie maanden voor die vervaldatum en een derde keer ten laatste twee weken voor de datum waarop de elektronische ecocheques vervallen. Bij elk van die herinneringen dient de werknemer uitvoerige en geactualiseerde informatie te ontvangen over de ecologische producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden.

De Raad herinnert er eveneens aan dat de werknemers die nog niet over een kaart met meerdere portefeuilles beschikken, vooraf voldoende informatie moeten krijgen over de werking en de doelstellingen van zo'n kaart.

De Raad stelt bovendien vast dat er technologische ontwikkelingen aan de gang zijn die het weldra mogelijk zullen maken om online aankopen te doen met elektronische ecocheques, maar ook met elektronische maaltijdcheques. Er zullen vast en zeker nog andere ontwikkelingen komen (applicaties, digitale oplossingen ...) die nieuwe perspectieven en oplossingen zullen bieden bovenop die die momenteel al bestaan. In dat verband moeten de voornoemde principes ook worden verzekerd voor aankopen via die nieuwe kanalen (computers, tablets, smartphones ...).

e. Overdraagbaarheid

De Raad stelt vast dat de uitgevers van elektronische ecocheques via het koninklijk besluit van 16 december 2015 tot invoering van de elektronische ecocheques en tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden en erkenningsprocedure voor uitgevers ervan, de toelating krijgen om het rijksregisternummer te gebruiken, waardoor de begunstigden van elektronische ecocheques eenduidig kunnen worden geïdentificeerd en waardoor wordt bijgedragen aan een oplossing voor het vraagstuk van de overdraagbaarheid.

C. Eigenlijke evaluatie – Volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques

1. Volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques

Na bijna twee jaar van regelmatige follow-up en monitoring en rekening houdend met de becijferde en feitelijke vaststellingen die hij heeft gedaan, vindt de Raad dat de vooropgestelde garanties voor een volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques geboden zijn, voornamelijk door de uitgevers.

Hij stelt vast dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, en de integratie van elektronische ecocheques en elektronische maaltijdcheques op één kaart met meerdere portefeuilles, een concrete stap is op het vlak van administratieve vereenvoudiging, waartoe de interprofessionele sociale partners zich hebben verbonden in punt D. 2 – Maatschappelijke uitdagingen – Vereenvoudiging, van het interprofessioneel akkoord van 2 februari 2017.

De Raad vindt bijgevolg dat moet worden geopteerd voor een dergelijke veralgemening van de elektronische ecocheques en vraagt om alles in het werk te stellen om die volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques vlot te laten verlopen.

2. Datum van de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques en overgangperiode

Rekening houdend met de geldigheidsduur van de (papieren en elektronische) ecocheques, die vastgelegd is op twee jaar, vraagt de Raad dat de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques er komt op 1 januari 2018.

De reglementaire maatregelen die de volledige en definitieve overgang mogelijk maken, moeten dus ten laatste in juni 2017 ingaan.

Om de begunstigden die nog over papieren ecocheques beschikken, de kans te geven die binnen een redelijke termijn op te maken en om te vermijden dat papieren en elektronische ecocheques al te lang naast elkaar bestaan, vraagt de Raad dat het einde van de geldigheidsduur van de papieren ecocheques wordt vastgelegd op 30 juni 2019. Dat houdt in dat de papieren ecocheques die nog tussen 1 juli 2017 en 31 december 2017 worden uitgegeven, een kortere geldigheidsduur zullen hebben. Die papieren ecocheques kunnen worden uitgegeven tot uiterlijk 31 december 2017 en zullen dus gedurende hoogstens 18 maanden geldig zijn.

De werknemers die nog geen kaart hebben, moeten hun kaart voldoende lang op voorhand krijgen en moeten naar behoren ingelicht worden over die overgang. De werknemers die reeds over een kaart voor elektronische maaltijdcheques beschikken en voortaan van een kaart met meerdere portefeuilles gebruik zullen kunnen maken, moeten ook tijdig op de hoogte worden gebracht van die overgang.

De Raad dringt er op aan dat er specifieke aandacht wordt geschonken aan die volledige en definitieve overgang en de praktische modaliteiten ervan tijdens de geplande informatiecampagne door de uitgevers, die zowel op de handelaars als op de werknemers en hun werkgevers betrekking moet hebben.

D. Monitoring van de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques

De Raad verbindt er zich toe de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques permanent te monitoren.

Die monitoring betreft voornamelijk de daadwerkelijke verlaging van de kosten en de administratieve lasten, met inbegrip van het feit dat de administratieve lasten, zoals de DAV voorspelt, met zo'n 87,68% gedaald zullen zijn ten opzichte van de situatie waarin enkel papieren ecocheques bestonden. De Raad verbindt zich ertoe ook de andere geobserveerde gevolgen en resultaten van die overgang te onderzoeken (omvang en samenstelling van het aanvaardingsnetwerk, aantal betrokken werknemers en werkgevers, technische en technologische ontwikkelingen ...).

VI. EIGENLIJKE OVERWEGINGEN IN VERBAND MET DE BOVENGENOEMDE WETS- VOORSTELLEN

A. Betreffende het eigenlijke principe van de “vervanging” van ecocheques door een nettobedrag

1. De Raad stelt vast dat de voorgelegde wetsvoorstellen gebaseerd zijn op het principe dat het systeem van de ecocheques simpelweg zou kunnen worden vervangen door een “nettobonus” of een “nettovergoeding”, waarbij de toekenning van een gunstig (para)fiscaal voordeel behouden blijft.

De Raad herinnert eraan dat hij zich reeds heeft uitgesproken over een gelijkaardig wetsvoorstel tot wijziging van het wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 over de maaltijdcheques en de ecocheques in zijn advies nr. 1.896 van 25 februari 2014 en in een brief van 14 december 2016 aan de heer Ch. Michel, eerste minister, de heer K. Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumentenzaken, mevrouw M. De Block, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, waarvan een kopie werd gestuurd aan de heer S. Bracke, voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, over een wetsvoorstel tot vervanging van de maaltijdcheques en de ecocheques door een nettovergoeding (Doc. 54/2130/001).

2. De Raad herinnert eraan dat in artikel 2 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 staat dat “onder ecocheque wordt verstaan, het voordeel bij de aankoop van producten en diensten van ecologische aard die zijn opgenomen in de bij deze overeenkomst gevoegde lijst”.

De ecocheques zijn dus niet zomaar een middel om de koopkracht van de werknemers te verhogen of om hen een of ander (para)fiscaal voordeel toe te kennen dat door een nettobedrag zou kunnen worden vervangen. Het bedrag van de ecocheques, en bijgevolg het (para)fiscaal voordeel, moet gekoppeld zijn aan een beoogde ecologische aankoop, van producten of diensten die op een bepaalde, limitatieve en exhaustieve lijst zijn opgenomen, bepaald door een in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst.

Ecocheques gewoon vervangen door een nettobedrag, zonder behoud van de verplichting om ecologische producten en diensten aan te kopen die opgenomen zijn op de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst, zou ertoe leiden dat de ratio legis, de juridische basis van dat voornoemde nettobedrag, verloren gaat waardoor het nettobedrag zelf ook in vraag zou kunnen worden gesteld. Die wetsvoorstellen garanderen dus geen rechtszekerheid.

De rechtszekerheid moet echter wel verzekerd zijn voor alle betrokken partijen, te meer omdat de sectorale onderhandelingen aan de gang zijn.

3. Bovendien wijst de Raad op het risico van een aanzienlijke budgettaire impact indien het systeem op termijn zou worden uitgehold door een veralgemening van een nettovergoeding met als gevolg een verlies aan (para)fiscale inkomsten voor de staat.
4. De Raad onderlijnt dat die rechtszekerheid ook op middellange of lange termijn niet verzekerd is, aangezien een volgende regering zou kunnen beslissen om die nettovergoeding af te schaffen of er belastingen en/of socialezekerheidsbijdragen op te heffen.

De Raad herinnert er in dat verband aan dat er al precedentes waren, zoals de door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 90 van 20 december 2017 ingevoerde niet-recurrente resultaatsgebonden voordelen, waarop 13,07% aan persoonlijke socialezekerheidsbijdragen wordt geheven, hoewel dat aanvankelijk niet het geval was.

5. Verder merkt de Raad op dat de aanzienlijke investeringen die de uitgevers, handelaars, werkgevers en sociale secretariaten hebben gedaan met het oog op de overgang naar elektronische ecocheques (met name de aanpassing van software) definitief verloren zouden gaan in geval van een vervanging door een nettobedrag.
6. Bovendien benadrukt de Raad dat er niets verandert aan de voorwaarden voor de toekenning van ecocheques in geval van een vervanging door een nettobedrag. De formaliteiten voor de berekening van het bedrag dat elke werknemer moet krijgen verdwijnen daardoor niet voor de werkgevers, wat dus niet leidt tot minder administratieve lasten voor de werkgevers.
7. Tot slot herinnert de Raad aan het belangrijke economische risico dat verbonden is aan de vervanging van de ecocheques door een nettovergoeding omwille van de overdracht van koopkracht naar het buitenland en opsparring. Zo werd geschat dat 70 miljoen euro, zijnde 1/3 van de ecocheques die in omloop zijn, niet meer in de Belgische economie terecht zou komen.

B. Wat betreft het wetsvoorstel aangaande de vervanging van ecocheques door een nettovergoeding, ingediend op 1 februari 2017

1. De Raad stelt vast dat de sociale inspectie en de inspectiedienst van de RSZ aangegeven hebben dat ze tot nog toe heel weinig klachten hebben ontvangen en dat er zeer weinig gevallen van misbruik aan hen werden gemeld.

Die inspectiediensten benadrukken dat hun taak erin bestaat de voorwaarden voor de toekenning van ecocheques te controleren en om na te gaan of die voorwaarden daadwerkelijk worden vervuld. Die controles kunnen maar naar behoren worden uitgevoerd als bewijsstukken worden geleverd en als de ecocheques correct vermeld staan op de individuele rekening van elke werknemer.

De toekenning van ecocheques in de vorm van een nettobedrag zou de controles ingewikkelder maken, voor zover elke uitzondering op het begrip "vergoeding" op zich meer controle-inspanningen vergt en die controle, bij gebrek aan voorwaarden ervoor, zoals de voorgelegde wetsvoorstellen beogen, virtueel onmogelijk wordt. Zo zal met name niet meer kunnen worden nagegaan of het aan de werknemer daadwerkelijk gestorte nettobedrag overeenstemt met de tegenwaarde ervan in ecocheques waarop hij recht heeft.

2. De Raad stelt concreet vast dat 2°, 3°, 4° en 5° van § 2 van artikel 19 quater van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, krachtens artikel 10 b) van het bovengenoemde wetsvoorstel opgeheven zouden zijn.

Daaruit vloeit voort dat het nettobedrag tot vervanging van de ecocheques niet meer, zoals momenteel alle ecocheques (op papier of elektronisch), "op naam van de werknemer afgeleverd" zou moeten worden; "deze voorwaarde wordt geacht te zijn vervuld als de toekenning ervan en de daarop betrekking hebbende gegevens (aantal ecocheques, bedrag van de ecocheque) voorkomen op de individuele rekening van de werknemer, overeenkomstig de reglementering betreffende het bijhouden van de sociale documenten" (voornoemd artikel 19 quater, § 2, 3°, 1° lid).

Alle ecocheques die zijn toegekend zonder dat aan deze voorwaarde voldaan is, worden tot nu toe echter wel als loon beschouwd (artikel 19 quater, § 2, 3°, 2° lid).

De Raad stelt vast dat de werknemer door de opheffing van artikel 19 quater, § 2, 3° niet meer zou beschikken over essentiële informatie over het bedrag dat hij zou moeten krijgen en dat bijgevolg de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers niet zou worden nageleefd.

3. De Raad stelt ook vast dat § 3 van artikel 19 quater zou worden opgeheven krachtens artikel 10 d) van het wetsvoorstel. Die bepaling schrijft echter voor dat, onverminderd de in § 2 opgesomde voorwaarden, de ecocheque in een elektronische vorm terzelfdertijd aan een aantal voorwaarden moet voldoen opdat hij niet als loon wordt beschouwd, waaronder de verplichting om het aantal ecocheques in een elektronische vorm en het brutobedrag ervan te vermelden op de afrekening, bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers (“bij elke definitieve betaling wordt aan de werknemer een afrekening overhandigd (hetzij in papieren vorm, hetzij in elektronische vorm)”).

De Raad constateert dat de opheffing van die bepaling er weer toe leidt dat de werknemer niet meer zou beschikken over essentiële informatie over het bedrag dat hij zou moeten krijgen en dat bijgevolg de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers niet wordt nageleefd.

4. De Raad stelt ten slotte vast dat krachtens artikel 15 van dat wetsvoorstel, de wet op 1 januari 2018 in werking treedt. De Raad vraag zich af of dat, bij gebrek aan overgangsregeling, betekent dat de ecocheques die vóór die datum werden uitgegeven en nog geldig zijn, al meteen vanaf die datum niet meer kunnen worden ingeuuld.

Rekening houdend met de geldigheidsduur van de ecocheques, vastgelegd op twee jaar, onderlijnt de Raad dat een groot aantal werknemers zo een aanzienlijk bedrag zouden verliezen, tot 500 euro, wetende dat de ecocheques gedurende twee jaar kunnen worden opgespaard. Het wetsvoorstel staat bijgevolg haaks op één van de doelstellingen dat het nochtans wil nastreven, namelijk iets doen aan het financiële verlies dat werknemers lijden door ongebruikte ecocheques. Ook voor de handelaars zou dat een verlies betekenen.
